

Stenstansdagarna i Sundsvall

9 – 10 september • 2016 • stenstansdagarna.se

Folkfest i Sundsvall 1906. Platsen är Järnvägsparken mellan nuvarande Casino Cosmopol och Strandgatan.

En historisk stadsfestival

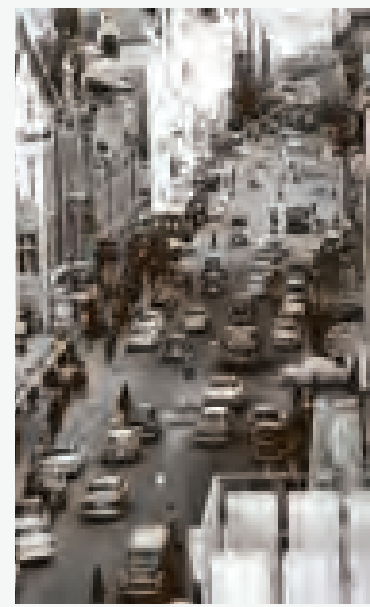
Stenstansdagarna är Sundsvalls historiska stadsfestival. Ett tillfälle som lockar alla generationer.

Fredag är speciellt skolornas dag med en mängd aktiviteter för skolklasser som anmält sig i förväg.

Både fredag och lördag bjuder dock på något för alla. Tag plats på den gamla hästkärran eller brandbilen och få en åktur runt allt som händer. Eller ta en historisk paddeltur uppåt Selångersån. Stadsvandringar med olika teman, prova

på smide, nycirkusföreläsning, konserter, bokfestival, veteranbilar, teater, takvandring, musik och mycket mer står på programmet.

Läs mer på mittuppslaget och kolla in kartan för att hitta rätt.

Sundsvall från förr i Sundsvalls museums fotoarkiv. Bilder från förr är inte enbart 1800-tal. Lär dig botanisera i museets fotoarkiv (endast lördag). Bilden är från Storgatan på 1960-talet. (Foto Sundsvalls Tidning)

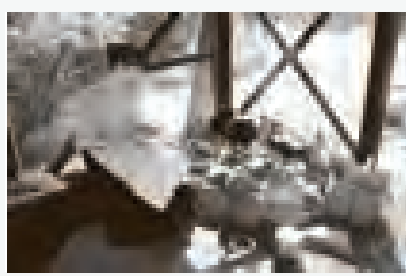

Nu kommer boken om spårvagnarna

I flera år har Hans Anders Kempe och Kjell Palén samlat material till en bok om spårvagnarna i Sundsvall. I höst kommer den.

På bilden en spårvagn i korsningen Strandgatan-Storgatan. I mitten av bilden gamla tullmagasinet.

Sid. 14

Miss inte idyllerna på Norra berget

En viktig del av Sundsvalls historia finns på Norra berget. Museet och butikerna i gamla vinfabriken är bara en del.

I Café Gesällen och på Fäbodvallen finns mysiga miljöer att upptäcka. På bilden Lovisa Mannela på fäbodvallen

Sid. 4-5

Folkfest på Stora torget

Som vanligt blir det folkfest på Stora torget med Bondens marknad, Brandbilsturer i den gamla brandbilen, åkturer med häst och vagn, prova på smide, cirkusföreläsningar, måleriverkstad med mera.

Se hela programmet på sid. 8-9

Sundsvalls kommun

Se vår stad med nya ögon

Anna och Anette. Foto: David Schreiner

Sommaren är förbi. En sommar som kanske mer än någonsin har lockat människor ut på gator och torg genom mobilspelsfenomenet Pokémon Go. Plötsligt är både gammal och ung ute och tar sig runt bland stenstadens byggnader och offentliga konst. Nytt möter gammalt. Historia möter samtid. Kanske blir du nyfiken och vill veta mer?

Stenstansdagarna betyder marknad, folkliv, musik och teater. Kärnan är Stenstaden

och den historia som den bär på. Efter branden 1888 bidrog trävaruindustrins kapital till att en stenstad av gedigna mått byggdes upp. Arkitekter från hela Sverige anlätades och materialet hämtades långväga. Men det finns också andra, mindre kända delar av historien som kanske kan överraska och gripa tag.

Vad vet du om Frida Stéenhoff, verksam i Sundsvall vid förra sekelskiftet, och hennes kamp för kvinnor och barns rättigheter? Har du koll på Sundsvalls sociala historia och att Lillgården troligtvis

var en av de första barnkrubborna i Sverige?

Byggnaderna är fantastiska och skapar en viktig miljö och resurs för staden. Men staden blir så mycket mer spännande och kanske mer aktuell om vi vågar undersöka och ta del av alla människöden som har befolkat staden med omnejd. Berättelser som kan överraska, göra oss förundrade och kanske till och med ledsna. De griper tag i oss idag och ger perspektiv.

Så passa på att lära dig nå-

got nytt under dagarna. Gå på en dramatiserad vandring eller en vandring i stadens trapphus, inspireras av Sigrid Hjertens konst och liv eller varför inte ta dig in i Stads-huset för att lyssna till vad som hände där för ca 100 år sedan när fiolspelerskan Hillevi Öberg deltog i en spelmanstävling. Eller stanna lite längre vid ditt nästa pkestopp, lyft blicken från skärmen och se dig omkring.

Kanske blir du nyfiken och vill veta mer?

Anna Molin och Anette Lund
Projektgruppen Stenstansdagarna

Upptäck gamla Sundsvall

Så här såg Storgatan ut innan branden 1888, (eller Stora Nygatan som den hette då). Foto: Sundsvalls museums fotoarkiv

Hos Sundsvalls Museums Fotoarkiv finns en guldgruva för den som vill upptäcka gamla Sundsvall. Bilder från våra bästa lokala fotografer, samt från privat bildsamlingar innehåller myck-

et spännande bilder. De flesta aldrig publicerade, i alla fall inte nu i modern tid.

Att titta in i det historiska bildarkivet är gratis.

Se programmet på mittuppslaget för dag och tid.

Vilken blir "Årets finaste drake?"

På lördag mellan 10 och 16 är Stenstans drakar i centrum.

Det är kommunen och Drakparaden som bland annat lyfter fram arrangemanget "Drakstaden cyklar". Där blir det pyssel och tävlingar. Då presenteras också vilka

drakar som utsetts till "Årets finaste drake?" Sundsvallsbor och turister har under sommaren fått rösta på sin favoritdrake. De tre vinnande drakarna koras, men även tre personer som röstat på sina favoritdrakar vinner priser.

Höst är böckernas tid

Visst är sommaren bokläsartid, men hösten är nog ännu mer böckernas tid. Många förlag släpper böcker i samband med Bok-mässan i Göteborg, och i Sundsvall har vi Höstfestivalen.

Bokhandlarn vid Vångåvan, Lennart Bergström, fortsätter sin tradition med en Höstbokfestival. Strategiskt utformad för att passa in under Stenstansdagarna.

Höstfestivalen pågår 8-10 september och startar alltså dagen innan Stenstansdagarna drar igång.

Anita Jacobson inleder på torsdag med en releasefest för sin nya bok. På kvällen samma dag blir det Bokens afton med Jonas Moström och Arne Dahl.

Andra författare som medverkar under de tre dagarna är Catarina Ingelman-Sundberg, Nils Johan Tjærnlund, Cecilia Hagen och Katarina Vikström. Totalt medverkar ett 20-tal författare.

Mer om Höstfestivalen: www.vangavan.se/ Hostbokfestival

Hela denna bilaga är en annons i Sundsvalls Tidning lördag 3 september 2016

Omslagsfoto
Arkiv, Design Sundsvall
där inte annat anges

Redaktion

Svenåke Boström, text och foto,
där inte annat anges,
svenake.bostrom@gmail.com

Projektgruppen Stenstansdagarna
Anna Molin
Anette Lund

Produktion

MittMedia
Annonsproduktion

Tryck
MittMedia Print AB,
2016

STENSTANS ENDA FOTOAFFÄR ERBJUDER:

Framkallning vanliga filmrullar
Framkallar allt inom digitalt från 1:50/st
Drop In Id • Körkort • Visum
Årr-fotografering • Stort utbud av ramar
Stativ • Väskor • Kikare • Album
Vi överför smalfilm/ljudband till DVD
Förstoringar upp till 50x70 • Vi gör dina canvastavlor

FOTO Affär'n

Torggatan 16, Sundsvall
060-17 11 11, foto@fotoaffarn.se, www.fotoaffarn.se

I STENSTAN SEDAN 1964

STORGATAN 31 • SUNDSVALL • 060-61 34 17

20:e året i Stenstan

Massor av

**HÖST-
NYTT**
i butiken!

Välkommen in!

JOHANNA'S
MODE MED ELEGANS

Storgatan 12, Sundsvall • 060-12 53 50
Vardag 10-18, lördag 10-16

Tomas Melander, tidigare teaterchef i Sundsvall och författaren Nils Johan Tjärnlund slog sina kloka huvuden ihop och dokumenterade en viktig del av Sundsvalls historia.

Oscar Knaust vid starten av Monte Carlo-rallyt i Sundsvall i januari 1930. Foto: Sundsvalls museums fotoarkiv

Många kändisar i Knausts trappa

Hur var det egentligen, har det någonsin gått en häst uppför Knaust trappa? Den frågan får vi ett definitivt svar på i en bok som kommer i höst. Lagom till Knaust 125 års-jubileum kommer Nils Johan Tjärnlund och Tomas Melander med en bok om det legendariska hotellet.

Boken är rikt illustrerad med fotografier, menyer och tidningsklipp. Och i centrum av historien står den ståtliga trappan. Det sägs till och med att hotellet byggdes kring trappan. Så fokuserad var man på att den skulle bli ett omtalat blickfång. Därför är bokens titel "Vi möts på Knaust – vid trappan".

Många är de kändisar som har fotograferats i Knaust trappa och flera av dem möter

vi i boken. Men historien börjar redan tidigare i ett annat hotell som också hade en annorlunda och pampig trappa. En trappa som fick stå modell för den mest kända hotelltrappan i landet.

Fick idén från arkivfynd

– För min del fick jag idén om en bok redan runt 2011–2012 då jag fann arkivmaterial från släkten Knaust i Sundsvalls kommunarkiv, berättar Nils

Johan Tjärnlund. Sedan upptäckte jag att 125-årsjubileet för själva hotellet närmade sig. Samtidigt har Tomas Melander velat utveckla dagens Elite Hotel Knaust som mötesplats vilket bland annat skett med den norrländska tankesmedjan Framtids-tanken som håller sina seminarier, Framtidsbaren, på Knaust. Vi slog oss ihop om idén att även göra en bok som berättar om den viktiga roll som Knaust har haft som mötesplats i nu 125 år.

– Precis som Nils Johan säger så var det mötesplatsen som fick mig intresserad av Knaust historia och framtid. Den sociala och kulturella smältdegel som ända fram till 1978 var ett självklart centrum i Sundsvalls umgänges- och nöjesliv, förklarar Tomas Melander.

En bok som hjälper till och

populariserar och tillgängliggör historien är också något angeläget. Tomas Melander tillägger:

– Vi tycker att Knaust är så väl förknippat med Sundsvall som varumärke så i samband med det här arbetet myntade vi uttrycket "Du har inte varit i Sundsvall om du inte varit på Knaust!"

Varför ytterligare en bok om Knaust, vad är annorlunda med den här?

– Ett viktigt skäl är att det idag saknas en aktuell och lättillgänglig bok som berättar hotellets historia ända fram till nutid. De tidigare böckerna och skrifterna (1966, 1978 och 2002) finns inte längre i handeln, säger Nils Johan Tjärnlund.

– Vår bok tar ett helhetsgrepp om historien och berättar mer utförligt om alla pe-

rioder i hotellets historia, inte minst om den legendariske källarmästaren Oscar Knaust som är värd att minnas. Han var en av landets främsta gastronomer utbildad i Tyskland, Frankrike och England, bland annat på legendariska Savoy i London. Men han skapade också upptåg och historier, som att han lockade Monte Carlo-rallyt till Sundsvall, var flygpionjär i Sundsvall och att det var han som upptäckte musiktalangen hos blivande schlagerdrottningen Kai Gullmar i Barnens dag-revyerna där han var general. Han brukade själv klä ut sig till "jättedamen Augusta".

Spännande bildmaterial

Vad har varit det mest spännande i arbetet med boken?

– Särskilt spännande har det varit att intervjuva dem som själva har varit med om

storhetstiden. Vi har fått exklusiva samtal med tidigare ägaren Bo Wilöf som berättar detaljer som är tidigare okända, bland annat om sina möten med Jussi Björling och Zarah Leander. Vi har också mött Oscar Knausts barnbarn, som idag bor i New York och på Tynderö om somrarna, och deras berättelser tillför färg och historisk närhet som annars inte hade varit möjlig att få. Tack vare dessa personliga möten innehåller boken också ett fantastiskt bildmaterial, berättar Nils Johan Tjärnlund.

– Ja, bildmaterialet från de tidigare ägarna är otroligt spännande, säger Tomas Melander. Samtidigt har vi fått mycket god hjälp av Karin Sundell på Sundsvalls museums fotoarkiv och bildchefen Jan Olby på Sundsvalls Tidning.

Afternoon tea och öppet hus när Knaust firar 125 år

Knausthistoria, en historisk meny och gourmanden Edvard Blom. Det är några av ingredienserna när Elite Hotel Knaust i höst firar 125 år. Vecka 40, alltså 3-9 oktober, då är det dags för det anrika hotellet att berätta sin historia, men också prova på lite nyheter.

– Genom åren är det många kunder som frågat efter Afternoon tea i Spegelsalen, berättar hotellchefen Ulrica

Widmark. Nu tycker vi det är dags att se om det är något som går hem hos sundsvallsborna och våra hotellgäster.

Torsdag under jubileumsveckan har hotellet en kundaktivitet, bland annat med gourmanden Edvard Blom, dessutom en specialkomponerad jubileumsmeny, musik och tillbakablickar på Knausts historia. Samma program blir det på fredagen, men då öppet för allmänheten.

– Det kommer att bli två mycket trevliga och kanske lite annorlunda kvällar, lovar Ulrica Widmark.

På lördagen är det öppet hus för alla som är intresse-

rade av att se hur Knaust ser ut idag. Samma dag och endast den dagen har man öppet i Spegelsalen för Afternoon tea.

– Under jubileumsveckan kommer vi också att uppmärksamma jubileet för våra konferensgäster, lunchgäster och den egna personalen, berättar Ulrica Widmark.

Via Elite Hotel Knausts hemsida erbjuds även ett speciellt jubileumspaket där gäster kan boka övernattningsmiddag.

Ulrica Widmark, hotellchef på Elite Hotel Knaust.

Norra berget, sommarens mötes

En viktig del av Sundsvalls och Medelpads historia finns samlad på Norra berget.

Om inte ett stenkast från Stenstan så i alla fall inom räckhåll för alla ortsbor och turister. Sommartid finns en hel del aktiviteter kring de gamla husen.

Det äldsta, Kyrkladan från Överturingen, är daterat till 1300-talet. En av Norrlands äldsta bevarade byggnader. Så Norra berget är mycket mer än ett museum och här är öppet året runt.

I centrum för verksamheten finns museet, som visar och vårdar äldre föremål, men också innehåller ett bibliotek med många äldre böcker om Medelpad. Ett av de viktigaste föremålen är naturligtvis Skvadern. (Se egen artikel).

I Skvaderboden, i samma hus som museet, finns hantverk och många äldre föremål från hela Medelpad.

Historiefyllt berg

Café Gesällen, som ligger lite längre upp i backen, är öppet varje dag 11-16, med hembakat bröd och smörgåsar, öppet alla dagar.

– Vi har också Trampmangeln som ligger uppe i backen öster om restaurang Grankotten. Där har vi stängt just nu, men där finns många föremål som vi ska göra iordning för visning, berättar Iris Persson, förminnesföreningens ordförande.

– Vi har tagit emot många gamla och originella saker. Det är svårt att neka när folk vill lämna saker till oss för att vi ska vårda historien.

Under sommartid finns ett antal intressanta evenemang på det historiefyllda berget. I sommar har man haft DM i brukskörning med

häst, tygtryck i Östbergsgården, fotoutställning med bygdefotografer, med mera.

Föreningen har 130 medlemmar, folk som brinner för sin hembygds historia.

– Museet är naturligtvis en av de viktigaste verksamheterna här. Vi har visning i två plan, men vi har även en hel del mycket intressanta föremål i källarplanet. Den delen är dessvärre stängd nu eftersom det inte finns någon nödutgång. Vi har ju hört med kommunen om vi kan få någon lösning på detta, men inte fått något besked ännu.

– Vi har även ett förslag på

en utbyggnad som också ligger och väntar på besked hos kommunen, säger Iris Persson. I den delen skulle vi kunna få hissar samt en toalett för funktionshindrade.

Trätornet blev "glasspinnen"

Det började med att Svenska Turistföreningen 1897 byggde ett utsiktstorn i trä och 1901 byggdes en enklare turistspaviljong på toppen av Norra berget. Byggnaden som senare byggdes ut i etapper innehåller nu restaurang Grankotten.

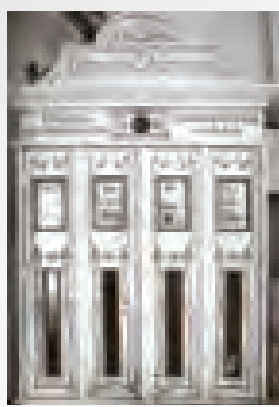
Det gamla trätornet revs i början av 1950-talet. Istället

Iris Persson, förminnesföreningens ordförande, har förslag på en utbyggnad av museet på Norra berget.

Skvaderboden kallas den lilla gemytliga affären i museet på Norra berget. Här har man bevarat inredningen från klassiska Svensson Diversehandel som fanns på Storgatan 64.

Den här cigarettautomaten fanns i Svensson Diversehandel på Storgatan.

Café Gesällen har bevarat atmosfären från ett café i förra sekelskiftet.

Fäbodvallen ligger lite undanskymd bakom museet, men är absolut värd ett besök. Här finns flera historiska byggnader och en del av djuren på berget. Lovisa Mammela, på Fäbodvallen, håller kaffepannan kokande så att hon alltid kan bjuda på riktigt kok-kaffe på gammaldags vis.

Ett utsiktstorn i trä fanns från 1897 till i början av 1950-talet.

plats

uppfördes 1954 det nuvarande utsiktstornet i betong, som snabbt av folkhumorn döptes till "glasspinnen".

Hus från hela Medelpad

1906 bildades Medelpads hembygdsförening på initiativ av professor Anders Wide, ivrigt påhejad av Skansens skapare Artur Hazelius. Ett 40-tal hus från hela Medelpad flyttades till Norra berget. Bland annat den gamla vinfabriken från Grönborgs-området.

Allt sedan dess har området utvecklats och blivit en plats för rekreation, musik, fest och lockande för turister.

Christina Näslund, som driver Smakrummet, bär tillsammans med medarbetarna Liliann Holmberg och Elisabeth Norlin.

En dignande ostdisk och närodlat delikatesser trängs på hyllorna i Smakrummet.

Hantverksföreningens butik liksom Smakrummet finns i den gamla vinfabriken som tidigare låg vid Grönborgs väst på stan.

Dignande hyllor som lockar på Norra berget

Svenskt, småskaligt och mycket ekologiskt, det är ett utbud som lockar många att handla i den fullmatade butiken Smakrummet på Norra berget. På hyllorna trängs olika sorters saft, sylt, marmelader, honung, sirap, svensk pasta, rotfruktschips, godis med mera. I kyldisken hittar vi ett lockande utbud av diverse ostar och andra godsaker för de som gillar delikatesser av olika slag.

Smakrummet startade i början av 2000-talet som en del av utbudet i gamla vinfabriken på Norra berget. Allt startade som en förening med lokala matföretag och hantverkare i samma lokaler. Men för sex år sedan delade man upp verksamheterna så att Smakrummet blev en egen butik.

– Vi ville utvecklas olika, därför blev det här en bra lös-

ning, förklarar Christina Näslund. När vi fick egen kontroll över bland annat utbudet och öppettiderna kunde vi utveckla butiken på ett bättre sätt.

Över 60 leverantörer

Mycket av butikens produkter hämtas lokalt i Medelpad, men man har leverantörer från hela landet. Små företag

som specialiserat sig på en eller några produkter.

– Naturligtvis importeras exempelvis kryddor och kaffe, men det är ändå svenska små företag som förädlar och smaksätter. Det är enbart svenska företag vi anlitar i vår butik, säger Christina Näslund. Hon berättar också att det finns över 600 artiklar i butiken och de kommer från någon av de mer än 60 leverantörerna från norr till söder.

Specialtillverkad ost

– Vi är ju ett avlångt land med olika odlingszoner, så allt kan ju inte odlas överallt. Här finns allt från hjortronsylt från norr till tomater och rapsolja från de sydliga delarna av landet. Vissa produkter är naturligtvis också säsongsbetonade, som glögg till jul och Drakenglassen nu under sommaren.

En stor del av utbudet i ostdisken kommer från producenter i Västernorrland, Jämtland och Hälsingland. En av leverantörerna, Åsbergets Gårdsmejeri i Bräcke har till i år tillverkat en speciell ost för Smakrummet, kallad Smakrummets Drakost. En delikatessost som bara finns på Norra berget. Första leveransen kom precis lagom till Leva & Bomässan där Smakrummet fanns med som en av utställarna.

Vill utöka med glassveranda

Ursprunget till Smakrummet finns i Olsgården, Njurunda. – Det var när Pernilla Berg, 2000-2004 började utveckla verksamheten här på Norra som hon lockade hit oss. Vi hade först en liten butik längre upp i backen i Röklandsgården, men flyttade sedan in här i Vinfabriken.

Christina Näslund driver även den lilla glassboden vid danslogen under sommarsäsongen, från mitten av maj till mitten av augusti.

– Men jag skulle även vilja utöka verksamheten med en glassveranda i det här huset, förklarar Christina Näslund.

Laddar för vinterns aktiviteter

Att kommunen nu har djurverksamhet året runt har säkert betydelse för att det nu är ännu fler som besöker Norra berget. Det innebär också att vi fått bort det där felaktiga intrycket som många har haft att berget är stängt på vintern, avslutar Christina Näslund.

När sommarsäsongen nu snart går över i höst börjar Smakrummet att ladda för vinterns aktiviteter. Då blir det till exempel under hela november glögg- och ostprovning.

Skvadern, en turistmagnet

Skvadern är utan tvekan den mest kända sevärdheten på Norra berget. Det udda djuret som sköts av flottningsinspektorn Håkan Dahlmark, och... nejresten får ni läsa när ni kommer på besök. Hela historien finns berättad intill den glas-

monter i museet där det råder fotoförbud. Skvadern är i alla fall något så unikt som en korsning mellan en harhona och tjädertupp.

Enligt uppgift på hemsidan för Skvaderns hembygdsförening i Uppsala, en herrförening för studen-

ter, finns det även en uppstoppad Skvadern i deras lokal i Norrlands nation.

”Den anses vara en uråldrig släkting till Dahlmarks Skvadern och bevisar att det djuret Dahlmark såg verkligen finns,” skriver studentföreningen på sin hemsida.

Skvadern, detta unika djur finns att beskåda i museet på Norra berget.

Skolområdeschefen för Sundsvalls gymnasium, Hedbergsskolan, Markus Nordenberg, med vykortet som startade jubileumsplaneringen.

Hedbergsskolan firar 130 år

En kollega till mig hittade ett vykort från 1986 med texten "Hedbergsskolan 100 år" i samband med en storstädning av kontoret. Kortet gjorde oss uppmärksamma på att Hedbergsskolan fyller 130 år i år och ett jubileum är alltid ett tillfälle att fira. Det berättar Anna Dahlgren, marknadsförare för de kommunala skolorna i Sundsvalls kommun.

Skolbyggnaden Hedbergsskolan är en anrik skolbyggnad med en intressant historia. Skolan är under ständig utveckling och just nu är en stor ombyggnation på gång. På Sundsvalls gymnasium utgår man alltid från elevernas behov och ombyggnationen ger gymnasiet en modern skolbyggnad som möter upp dagens krav på ett ännu bättre sätt än tidigare.

Inspark – ny tradition

Den pampiga entrétrappan har en viss betydelse när eleverna väljer gymnasium. Att gå ut som student på Hedbergsskolas trappa är något som lockar många och det tar man tillvara på i den relativt nya traditionen "Inspark".

Vid "Insparken" välkomnas alla elever som ska börja

sitt första år på Hedbergsskolan, tillsammans med sina vårdnadshavare. Man samlas nedanför trappan och ropas sedan in i skolan klassvis för att tillsammans med sin klassföreståndare gå in i skolan.

Man bjuds på fika och får möjlighet att träffa sina nya klasskompisar och lärare under avslappnade former. Måndagen den 22 augusti gick årets "Inspark" av stapeln under särskilt festliga former för att fira jubileet.

– Till musik och vajande flaggor hälsades en hemlig talare välkommen, inte bara till stundande gymnasiestudier i en anrik skola, utan också till en toppmodern skolbyggnad som är anpassad efter dagens elever och deras behov, avslutar Anna Dahlgren.

Fakta om Hedbergsskolan

Milstolpar 1886–1964

Från invigning till bespisinglokal

- Sundsvalls allmänna läroverk invigdes den 25 augusti 1886.
- Skolan var vid stadsbranden 1888 det enda stenhus i centrala Sundsvall som överlevde branden. Hit flyttade under en tid Sundsvalls Enskilda bank, stadsfullmäktige och de kommunala nämnderna, polis och telegraf. Det nybyggda gymnastikhuset väster om läroverket blev något skadat i branden men reparerades snabbt.
- Två nya flyglar i norr och söder invigdes den 12 december 1927.
- En ny aula och bespisinglokal byggdes 1962-64.

Ordning och nykterhet

Ett par klipp ur ordningsstadgan för skolan 1965

Kollegiet vill framhålla den fara för ungdomen som är förknippad med besök på restauranter där alkoholhaltiga drycker serveras och med deltagande i danstillställningar på dylika lokaler och anser att sådana besök ej

bör förekomma annat än i målsmans sällskap.

Det är eleverna förbjudet:

1. att förvara pengar och värdesaker i pulpeterna eller i ytterplaggen i korridorerna.

2. att röka inom skolans lokaler, på skolgård samt under utfärder och vid andra tillfällen då eleven står under läroverkets omedelbara uppsikt. Rökning dock tillåten i stora hallen efter kl. 18.00

Från vänster, första raden: Eva Jonsson (f. Ljungberg) Helsingborg, Sonja Palin (f. Lundström) Sundsvall, Marita Danielsson (f. Bergström) Jakobsberg; andra raden: Lars L. Gustafsson Stockholm, Bo Gunnarsson Strängnäs, Sven Purbe Uppsala (f. Eriksson), Ulf Broman Sundsvall; tredje raden: Annika Hartelius-Eriksson Gävle (f. Hartelius), Anders Hammarberg Sundsvall, Nils Järlsäter Sundsvall, Curt Wallin Jakobsberg; fjärde raden: Jan Berglund Karlstad, Bo Kimstrand Södertälje, Ragnar Andersson Stockholm, Lars Eriksson Sundsvall. På bilden saknas Eva Ekborn (f. Svensson) Stockholm som också deltog i 50-årsträffen. Privat bild.

50-årsjubileum på Hedbergskas trappa

För 50 år sedan klev de ut på trappan som nybakade studenter från Högre allmänna läroverket i Sundsvall som senare blev Hedbergskas skolan. I maj i år var 15 av dem tillbaka för en återträff. Kärntruppen var från reallinjens R III, förstärkt med kompisar som tidigare gått i klassen eller i parallellklasser.

– Vi började helgen med samling i återuppståndna Gambrinushallen, berättar Anders Hammarberg. Nästa dag inleddes med besök på Mittuniversitet där dekanus, professor Hans-Erik Nilsson gav tillbakablickar, nulägesbeskrivningar och framtidsversioner.

Från Åkroken vid Mittuniversitetet började Anders Hammarberg sin guidning av staden med bidrag av Ulf

Broman och övriga medvandrare. Efter snabblunch tog så rektor Gunilla Ejdénus Edlund emot på det gamla kära läroverket. Här anslöt uppskattat den 80-årsjubilerande och minnesgode läraren Nils Järlsäter.

– Efter det nostalgiska besöket fortsatte stadsvandringen med besök i Hedbergskas huset och Blombergskas huset på Storgatan 16 mitt emot Knaust, berättar Anders Hammarberg.

– Vid Storgatan 16 kunde Ragnar Andersson berätta minnen från sin uppväxt i huset innan vandringen avslutades utanför Elfströmska huset på Storgatan 3.

Kvällen avslutades på restaurang Casiopeja där bland annat sånger från studentmiddagen 1966 framfördes. Studentjubileet upplevdes så positivt att da capo planeras redan om 5 år och inte om 50.

Nu öppnar vi dörren till Skepparen - Sveriges största trygghetsboende

Datum: Lördag 10 september

Tid: 12.00, 13.00, 14.00, 15.00

Plats: Trygghetsboendet Skepparen, Skonaregatan 5, Norra Kajen

Välkommen in på en rundtur!

Mitthem

Välkommen till Kulturmagasinet under Stenstansdagarna!

Kvinnor under sågverkstiden
Lördag 10 september kl. 13.00
Tina Johansson berättar i arbetarköket i utställningen Industrialismens spår.

Kvinnohistoriskt kafé i Kafé Dahné
Lördag 10 september kl. 15.00
Tina Johansson och Wejdan Derky håller i historieberättande i utställningen Staden som förvandlade sig.

Gratisbiljetter hämtas i Kulturmagasinet reception. Begränsat antal platser!
Info: 060-19 18 00

Sundsvalls kommun

KULTURMAGASINET

Program för Stenstansdagarna 9 - 10 september 2016

STORA TORGET

Guidad tur i brandbil

Åk en guidad tur i Stenstan med en gammaldags brandbil. Turerna utgår från Stora torget varje heltimme och tar ca 40 minuter. Pris 60 kr för vuxna och 30 kr för barn upp till 12 år. Biljetterna köps på Stenstan Visitor Center.

Lördag 11.00-15.00

Gammaldags marknad

Hela torget fylls dagarna till ära med en gammaldags marknad, där Bondens egen Marknad är en del. Köp lokalt odlade tomater och honung, se när man spinner spinnrock, eller bara njut av folkvimlet på Stora torget.

Fredag 10.00 – 16.00, Lördag 10:00–16.00

Åk häst och vagn

Färdas runt staden som man gjorde i slutet av 1800-talet, med häst och vagn. Turerna utgår från Storgatan 29 löpande. Gratis. Inga biljetter behövs.

Lördag 10.00-16.00

Prova på smide

Kom och titta på hur man gjorde spikar, verktyg och andra smidesföremål förr i tiden. Men var det så lätt som det ser ut? Prova själv! Kanske kan du göra en egen spik att ta med hem?

Fredag 10.00-14.00, Lördag 10.00-15.00

Byggnadsvård

Svenska byggnadsvårdsföreningen och hantverkare/byggnadsvårdare deltar.

Lördag 11.00-15.00

Upptäck hantverket i våra trapphus!

Målarmästaren Anders Björklund visar nyligen restaurerade trapphus med fokus på dekormaleri. Samling utanför stadshusets entré. Gratis. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets entré från 3 september. Begränsat antal platser. Visningen tar ca 45 minuter.

Lördag 10.00 och 15.00

Nycirkusföreställning

En blå lastbil med cirkusarbetare på flaket är som upplagt för spänning på hög nivå! Konster, jonglering och akrobatik där du minst anar det. För när klockan ringer till rast hos cirkusarbetarna, det är då det händer! Missa inte Cirkus Elviras galna och annorlunda cirkusshow på Stora torget! Gratis.

Lördag 12.00, 12.45, 13.30 och 14.15

Torget konstworkshop

Var med och skapa ett konstverk av färgbullonger. Från ca 3 år. Konstpedagog Wejdan Derky, Sundsvalls museum, håller i konstworkshopen. Gratis. Inga biljetter behövs.

Lördag 10.00-11.30

Vill du överraska dig själv med vad du kan skapa? Kom till oss så kan vi skapa en konstutställning tillsammans. Från ca 13 år. Konstpedagog Wejdan Derky, Sundsvalls museum, håller i konstworkshopen. Gratis. Inga biljetter behövs.

Lördag 15.00-17.00

Promenad i Lars Ahlins fot- och romanspår

Följ med Lars Ahlin-sällskapet på promenad i författarens fot- och romanspår. Missa inte att följa med på efterföljande tesalong i Teatercaféet Sundsvalls teater (Se separat program-punkt). Turerna utgår från Stora torget framför Stadshusets entré och tar ca 1,5 timme. Gratis. Inga biljetter behövs.

Fredag 13.00, Lördag 13.00

(äter senast 14.45 båda dagarna)

Dramatiserade stadsvandringar

Följ med på en dramatiserad vandring och upptäck Stenstan med andra ögon. Vandringarna utgår från Stora torget framför Stadshusets entré och tar ca 1 timme. Gratis. Biljetter hämtas från den 3 september i Kulturmagasinets reception.

Lördag 11.00 och 14.00

Teater SOJA

Teater Soja informerar om deras nya pjäs ”Sundsvallsbor 3.0”. Var står vi? Var går vi? Vart vill vi?

Fredag 10.00 – 16.00, Lördag 10.00 – 16.00

Scen Sundsvall

Fäbodfeminism, Mozart, Svenska hijabis, Sara Lidman och Radiokorrespondenterna: Scen Sundsvall berättar om sin verksamhet och vad som visas på scenerna i höst.

Lördag 10.00 – 16.00

ESPLANADEN

Mobibblan

Sundsvalls mobila bibliotek, Mobibblan, står parkerad i Esplanaden. Vi har med oss litteratur om gamla tider, släktforskning och annat intressant, och visar filmer från gamla Sundsvall. Och kanske sjungs det ett eller annat skillingtryck.

Fredag 10.00-15.00, Lördag 10.00-15.00

Gammaldags fotografering

Hur kändes det egentligen att gå till fotografen på sent 1800-tal? Välj bland en massa kläder, väskor och hattar och ställ dig framför vår egen porträttfotograf Olle Melkerhed. Fotografering gratis. Om du vill kan du köpa bilden för cirka 100-200 kr.

Lördag 10.00-15.00

Bokbord Karl Östman sällskapet

Karl Östmansällskapet visar och säljer litteratur.

Lördag 10.00-16.00

Bokbord Lars Ahlin-sällskapet

Lars Ahlin-sällskapet visar och säljer litteratur.

Fredag 14.00-16.00, Lördag 14.00-17.00

Historiska brott och nutida kriminalitet

Från Edgar Allan Poe och sir Arthur Conan Doyle via Stieg Trenter och Sjöwall/Wahlöö till nutidens Svenska Deckarfestivalen i Sundsvall. Kom till vårt bord för samtal om brott då och nu. Hämta ditt exemplar av 2016 års deckarfestivalprogram hos oss!

Lördag 10.00-16.00

Fika med diakonerna i Sundsvalls församling

Diakonerna bjuder på fika och informerar om sin verksamhet.

Lördag 11.00-15.00

Stadsvision Sundsvall – tillsammans bygger vi framtidens stad

På Stenstansdagarna i korsningen Esplanaden/Storgatan hittar ni Stadsvision Sundsvalls eget tält med personal från Stadsbyggnadskontoret. Här pågår utställningar och medborgardialog om hur staden ska byggas och utvecklas. Stadsvision Sundsvall har tidsperspektivet 2007 – 2037.

Lördag 10.00-16.00

Skolmåltiderna 70 år

Skolmåltiderna fyller 70 år. Kom och träffa Sundsvalls Mat & Måltider. Vi bjuder på provsmakning.

Fredag 10.00–16.00 Lördag 11.00–14.00

Sundsvalls kvinnokarta

Bokguiden Sundsvalls kvinnokarta tillhandahålles. Medlemmar från arbetsgruppen finns på plats och berättar. Gissningstävling!

Fredag 11.00–16.00, Lördag 10.00–16.00

Guidade bussturer i Sundsvall – Stadsvision Sundsvall

Vad är på gång i Sundsvall, varför har man byggt som man har gjort, hur ser planeringen ut? Kom ombord på en av Stadsvision Sundsvalls bussar och rulla runt staden för att få svar på era frågor och se alla spännande projekt på plats.

Turerna utgår från Esplanaden, hållplats Trädgårdsgatan, och pågår ca 25 minuter. Gratis. Ingen biljett behövs. Bussarna passerar Norra Kajen och släpper av dig som vill fortsätta med en guidad tur längs kajen.

Lördag 12.00, 13.00, 14.00 och 15.00

Drakstaden cyklar

”Drakstaden cyklar” arrangeras i maj varje år av Sundsvalls kommun och Stadsparaden. På Stenstansdagarna kan ni träffa oss då vi lyfter fram cykeln ur ett historiskt perspektiv och drakarnas betydelse för Sundsvall. Du får också veta hur drakarna blev en symbol för att skydda staden efter branden 1888.

Kom och pyssla och delta i olika tävlingar. Under dagen korar vi även ”Årets Finaste Drake”.

Lördag 10.00-16.00

Performance med Ållateatern Sweden

Tillsammans med Ållateatern Sweden och en kålrots-xylofon, kan allt hända! Ållateatern hittar du i parken utanför Sveateatern.

Lördag 13.00-14.00

Lekar och leksaker från förr!

Hur lekte man egentligen förr i världen? Vad hade man för leksaker? Kom och prova våra spännande lekar och lekredskap, här finns något för alla åldrar! Passa även på att tillverka din alldeles egen leksak, precis som man gjorde förr i världen! Gratis. Inga biljetter behövs.

Lördag 11.00-15.00

VÄNGÅVAN

Sundsvalls blåsorkester – Musik från då till nu

Upplev Sundsvalls blåsorkester mitt bland veteranbilarna i Vängåvan. Orkestern bjuder på en resa i musikens värld från dåtid till nutid. Gratis. **Lördag 12.30 och 13.45** (vid regn konsert 12.30 i Kulturmagasinets)

Prova på blåsinstrument

Alla barn, kom och prova på hur roligt (och svårt) det är att spela ett blåsinstrument. Kanske är det så roligt att du vill fortsätta spela på Kulturskolan i höst, vem vet? Kulturskolan hittar ni på Storgatan vid Vängåvan. **Fredag 10.00-13.00**

Höstboksfestival

Hos Akadembokhandeln Vängåvan firas Höstboksfestivalen den 8-10 september. Möt dina favoritförfattare under dessa dagar. Separat program finner du här; www.vangavan.se

Fredag 10.00-16.00, Lördag 10.00-16.00

Uppvisning av veteranbilar

Skinande veteranbilar står sida vid sida i Vängåvan. Missa inte att prata med ägarna om just deras bil eller spegla er lite extra i den blanka lacken. **Fredag 10.00-16.00, Lördag 10.00-16.00**

Historiska kvinnor i historiska miljöer

En stadsvandring med Barbro Björk. Samling i Vängåvan.

Gratis. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets reception från 3 september. Begränsat antal platser. **Fredag 12.00**

KULTURMAGASINET

Upptäck Fotoarkivet

Upptäck möjligheterna hos fotoarkivet på Kulturmagasinets! Se bildspel om Stenstans historia, lär dig att söka i Digitalt museum eller fråga fotoarkivarie Karin Sundell om just den bild du är nyfiken på. Sundsvalls museum, våning 3. Gratis.

Lördag kl. 11.30-15.00

Frågeslinga och bokutställning – Om livet förr

Smyg in bland böckerna ”Om livet förr” i Barnbibliotekets förtrollande värld och klura på rätt svar i frågeslingan. Kanske kan just du vinna första pris. Gratis.

Fredag 10.00-18.00, Lördag 11.00-16.00

Bildverkstad med Kulturskolan

Delta i en kreativ bildverkstad under ledning av Kulturskolans bildlärare och elever. **Lördag 11.00-15.00**

Visning - I industrialismens spår

Passa på att gå på en guidad visning i utställningen ”I industrialismens spår” med Petter Österlund. Utställningen tar dig med genom Sundsvalls industridistrikt under perioden 1880-1960. Samling i Kulturmagasinets reception. Visningen tar ca 45 minuter. Gratis. Inga biljetter behövs.

Lördag 11.30

Visning 100 % Kamp - rättighetskämpar

Följ med på en visning av utställningen 100 % Kamp – rättighetskämpar. Tina Johansson tar dig med i en utställning som handlar om kamper i Västernorrland. För jämlikhet och mångfald i det lilla och i det stora, i det förflutna och i vår samtid. Samling i Kulturmagasinets reception. Visningen tar ca 45 minuter. Gratis. Inga biljetter behövs. **Lördag 11.00**

Visning av stad i förvandling

Guidad visning med Daniel Unnis där Kulturmagasinets historia är i fokus. Hur kom det sig att dessa kolonialvarumagasin blev det kulturhus de är idag. Visningen avslutas med ett nedslag i museets stadshistoriska utställning Staden som förvandlade sig. Samling i Kulturmagasinets reception. Visningen tar ca 45 minuter. Gratis. Inga biljetter behövs. **Lördag 14.00**

Upptäck Medelpadsarkiv

På Medelpadsarkiv kan man tillbringa timme efter timme. Under Stenstansdagarna finns det personal på plats för att visa hur arkivet fungerar och är uppbyggt. Kom och läs gamla lokaltidningar som Sundsvalls Tidning, Sundsvalls-Posten och Dagbladet. Där kan du också ta del av en liten utställning om Sundsvalls Segelsällskap. Gratis

Fredag 10.00-16.00, Lördag 11.00-15.00

Föreläsning om teaterns historia

Johanna Ulfsdotter från Sundsvalls Museum berättar om teaterliv och teaterbyggnaderna i Sundsvall. Programsalen. Gratis. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets reception från 3 september. Begränsat antal platser. **Lördag kl.11.00**

Måleriverkstad för barn – Sigrid Hjertén

Inspireras av Sigrud Hjerténs konst och måla ditt eget konstverk under ledning av Lisbeth Malm. Från ca 9 år. Samling i receptionen på Kulturmagasinets. Måleriverkstaden pågår ca 1,5 timme. Gratis. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets reception från 3 september. Begränsat antal platser. **Lördag 11.15**

Geologins dag

Lär dig mer om berg, jord och vatten. Se vilken nytta kunskapen om geologi och geovetenskaperna ger samhället. Medlemmar ur SGS visar mineralutställningar och besvarar frågor. Arr: Sundsvalls Geologiska Sällskap och Sundsvalls stadsbibliotek.

Lördag 11.00-15.00

Kvinnohistoriskt kafé i Kafé Dahné

Tina Johansson och Wejdan Derky berättar i utställningen Staden som förvandlade sig. Gratis. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets reception från 3 september. Begränsat antal platser. **Lördag 13.00**

Kvinnor under sågverkstiden

Tina Johansson berättar i arbetarköket i utställningen Industrialismens spår. Gratis. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets reception från och med den 3 september. Begränsat antal platser.

Lördag 15.00

Brandsäkert hem med Räddningstjänsten

Alla barn (och vuxna) kan träffa Räddningstjänsten utanför Kulturmagasinet under Stenstansdagarna för att lära sig mer om brandsäkerhet i hemmet. Om bara inte larmet går så finns även den skinande, röda brandbilen på plats.

Fredag 10.00–14.00, Lördag 11.00–15.00

STENSTAN VISITOR CENTER

Barnaktiviteter i Stenstan Visitor Center

I Stenstan Visitor Center händer det alltid en massa roliga saker och extra roligt blir det under Stenstansdagarna förstås! Måla ditt eget Stenstanshus som vid förra sekelskiftet, mata våra digitala fiskar med mera. Gratis.

Fredag 14.00 -18.00, Lördag 10.00 -16.00

Hotell Knaust fyller 125 år!

Nils Johan Tjärnlund föreläser om Hotell Knausts intressanta historia och visar bilder från den kommande jubileumsboken. Föreläsningen avslutas med en frågestund. Gratis. Begränsat antal deltagare. Biljetter hämtas i receptionen i Stenstan Visitor Center (Stadshuset) från 3 september.

Fredag 12.00, Lördag 12.00.

Film från förr – Svenåke Boström

Sundsvall och Medelpad på 1940-talet. Folkliv och handel i den stad som filmreportern kallar Norrlands huvudstad. Två filmer samt frågor och svar. Gratis. Begränsat antal deltagare. Biljetter hämtas i receptionen i Stenstan Visitor Center (Stadshuset) från 3 september. **Fredag 13.00, Lördag 11.30**

Visning av Hotell Knaust

Nils Johan Tjärnlund visar runt i det berömda hotellet med marmortrappan och spegelsalen som givna stopp. Gratis. Begränsat antal deltagare. Biljetter hämtas i receptionen i Stenstan Visitor Center (Stadshuset) från 3 september. Samling i hotellets lounge, Storgatan 13. Visningen tar ca 40 minuter.

Fredag 14.00, Lördag 14.00

En vandring i brandens spår

Författaren av boken ”Den tändande gnistan”, Svenåke Boström, tar oss med på en spännande vandring i brandens spår. Berättelsen illustreras på plats med bilder från före och efter branden. Start vid Stenstan Visitor Center 50 kr/person. Begränsat antal deltagare. Bokning av biljetter: www.stenstanvisitorcenter.se

Fredag 17.00, Lördag 17.00

Få ut mer av vandringen! På fredagen kan du avsluta vandringen med en tvårätters middag i Spegelsalen på Hotell Knaust. Vandring och middag, 245 kr (måltidsdryck ingår). OBS – endast fredag.

Ingeborg Nyberg – artist från 1950-talet

Ingeborg hade en karriär som sångerska och skådespelare under 50-talet och var populär både i och utanför Sverige. Christine Persson & Linde Jonsson sjunger och berättar. Gratis. Begränsat antal deltagare. Biljetter hämtas i receptionen i Stenstan Visitor Center (Stadshuset) från 3 september.

Lördag 10.30

Stadshusvandring med mytiska väsen

Under 1800-talet härjade mytiska väsen fritt på Sundsvalls gator och ännu står älvor, vittror och andra väsen att finna i Stenstan. Vågar du följa med Vita frun på en mytisk vandring kring stadshuset och in i arrestcellerna? Spännande dramatiserad vandring för barn i alla åldrar. Gratis. Biljetter hämtas i receptionen i Stenstan Visitor Center (Stadshuset) från 3 september.

Lördag 13.00 och 15.00.

Guidad tur i arrestcellerna

Ta del av Stadshusets mångsidiga historia genom att besöka arrestcellerna. Roligt för både stora och små. Begränsat antal deltagare. Bokning av biljetter sker på www.stenstanvisitorcenter.se

Pris 40 kr vuxen och 20 kr barn. Barn upp till 12 år.

Lördag 11.00 och 12.30

Vem var Sofia Bugge?

Hör författaren Svenåke Boström berätta om arbetet med boken Sofia Bugges Sigill, en spännande historia som börjar året efter den stora stadsbranden 1888. Begränsat antal platser. Gratis. Biljetter hämtas i receptionen i Stenstan Visitor Center (Stadshuset) från 3 september. **Lördag 14.00**

Takvandring

Följ med på takvandring och se vår vackra stenstad från ovan. Turerna utgår från Stadshuset och tar ca 1 timme och 15 minuter. Pris 350 kr. Längdgräns, minst 150 cm. Barn under 18 år i målsmans sällskap. Biljetterna köps på Stenstan Visitor Center eller via www.takvandring.com

Lördag 11.00, 13.00 och 15.00

SUNDSVALLS TEATER

Tesalong med Lars Ahlin

Tesalong i Teatercaféet Sundsvalls teater, Esplanaden 19. Te med tillbehör, novelluppläsning med efterprat. Entré och fika 50 kr. Föranmälan till Svante Junker 070-476 08 09 eller junker.s-las@bredband.net

Fredag 15.00, Lördag 15.00

Teater Sojas Sundsvalls-trilogi

Hur blev de till, succé-föreställningarna ”Spelet om Stenstan” och ”Sagerfeldts i Sundsvall”? Och hur blir ”Sundsvallsbor 3.0” som

har premiär den 24 september på Sundsvalls Teater?

Sofia Andersson och Jan Boholm berättar om sitt arbete med Sundsvalls-trilogin och ensemblen bjuder på ett smakprov ur ”Sundsvallsbor 3.0”. Tid 30 minuter. Gratis. Inga biljetter behövs.

Lördag 12.00 och 14.00

STADSHUSET

Hyllningskonsert till Hillevi Öberg

En hyllningskonsert till den färgstarka fiolspelande kvinnan Hillevi Öberg från Ö, Medelpad, som för exakt 100 år sedan stod i spelmanstävlingen i Stadshussalongen och imponerade på juryn med sitt kraftfulla fiolspel. Gratis. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets reception från och med den 3 september. Begränsat antal platser. **Lördag 19.00**

SELÅNGERSÅN

Historiepadding i Selångersån

Följ med Barn- och utbildningsprogrammet, Sundsvalls gymnasium på en historisk paddling i Selångersån. Flytvästar finns att låna. Paddlingen startar vid norra åkajen, mitt emot Fisktorget och tar ca 90 minuter. Gratis. Inga biljetter behövs. Begränsat antal platser. **Lördag 11.00 och 13.00**

SVEATEATERN

Konferens – Staden tar form

En konferens om stadsutveckling och kulturmiljövård med föreläsningar och hantverksworkshops 8 - 9 september. Konferensen vänder sig till verksamma inom kulturarv, samhällsplanering, hantverkare, antikvarier, fastighetsutvecklare, ägare till kulturhistoriska byggnader, designers, politiker, arkitekter med flera. Se inbjudan och anmäl dig på sundsvall.se/stadentartform

GUSTAV ADOLFS KYRKA

Gudstjänst enligt 1894 års handbok

Känn historiens vingslag från förr i en gudstjänst med anknytning till 1800-talet. Högmässa i Sundsvalls Gustav Adolfs kyrka, enligt 1894-års ordning. Efter högmässan är det servering på kyrkbacken och möjlighet till guidning av kyrkan.

Lördag ”skriftermål” 10.00 och gudstjänst 11.00

KÖPMANGATAN 46

Öppet Ordenshus

Frimurarorden och Maria-Orden informerar om sina respektive verksamheter. Frågeslinga inom huset för barn och vuxna, samt pysselhörna för de yngsta. Cafe med hembakat, överskottet går till lokal välgörenhet. Lotteri med hantverk och egentillverkade produkter. **Lördag kl. 10.00-16.00**

Guidad visning - Frimurarhuset

Vissa byggnader i Stenstan döljer rum som man inte kunde drömma om. Frimurarhuset är ett av dem. Följ med på en guidad visning in till hjärtat av byggnaden och hör historien om huset och Frimurarna i Sundsvall. Samling i Frimurarhusets entré, Köpmangatan 46. Gratis. Inga biljetter behövs.

Lördag 11.00 och 14.00

HEDBERGSKA HUSET

Uppåt väggarna - Borgliga miljöer under två sekler

Sundsvalls museum visar restaurerat dekormåleri, våningen samt föremål ur Hedbergiska familjens samling. Hedbergiska huset öppet för visning. Björn Andersson föreläser om Johan Normans tapeter från 1780.

Lördag 11.00–15.00 öppet hus, 13.00 föreläsning

NORRA KAJEN

Guidade promenader på Norra Kajen

Utvecklingen av Norra Kajen pågår för fullt! Var med på en spännande guidning där du får se på kajupprustningen, det växande promenadstråket, och de nya stadskvarteren. Turen utgår från promenadstråket framför Beijers och tar ca 30 minuter. Anslut gärna med en guidad busstur om Stadsvision Sundsvall, den utgår från Esplanaden varje heltimme och släpper av vid Norra Kajen i tid till promenaden.

Lördag 12.30, 13.30 och 14.30

Guidad visning i Mitthems trygghetsboende

Skepparen, kvarteret Framåt. Mitthem öppnar dörren till Sveriges största trygghetsboende. Välkommen in. Visningen utgår från ingången på Skonaregatan 5. Kombinera gärna med en guidad promenad i stadsdelen Norra Kajen. Den turen utgår från promenadstråket framför Beijers och tar ca 30 minuter.

Lördag 12.00, 13.00, 14.00, 15.00

LILLGÅRDEN/ESPLANADEN 21

Glömda platser och gömda berättelser

Föreläsning av Cecilia Dahlbäck om Sundsvalls sociala historia. Du får veta mer om bland annat Lillgården, fattighusholmen, kvinnors och barns historia i Sundsvall. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets reception från och med den 3 september.

Begränsat antal platser. **Lördag 12.00**

STORGATAN 37

Sundsvall Brutal - stadsvandring

Petter Österlund, Sundsvalls museum, guidar och berättar om några brutalistiska byggnader i centrala Sundsvall. Brutalismen bröt mot folkhemsfunktionalismen och dominerade byggandet i Sveriges på 1960- och 70-talet. Samling vid Polishusets entré. Gratis. Biljetter hämtas i Kulturmagasinets entré från 3 september. Begränsat antal platser. **Lördag 13.00**

KONSERTTEATERN

Teater Västernorrland bjuder in!

Ta med familjen på ett spännande besök hos Teater Västernorrland! Kom och se vad som händer bakom kulisserna och vad några av våra skådespelare har hittat på för dagen. Vi avslutar med fika i Konsertteaterns foajé. (Ingår i biljettpriset). Besöket tar ca 60 min. Biljetter köper du hos Entré Sundsvall. Pris inkl. kaffe/läsk med bulle och kaka: 70 kr **Lördag 12.00 och 14.00**

Med reservation för ändringar.

Mer information på www.stenstansdagarna.se eller www.facebook.se/stenstansdagarna

Teater Soja: Sundsvallsbor 3.0 Pjäsen blir historisk!

Sundsvallsbor 3.0 är sista delen i Teater Sojas Sundsvalls-trilogi. Den har premiär den 24 september, men redan på lördag under Stenstansdagarna bjuder man in till Sundsvalls Teater för smakprov ur föreställningen. Dessutom berättar Sofia Andersson och Jan Boholm om sitt arbete med Sundsvalls-trilogin. – Det handlar inte om Sundsvalls historia den här gången, men pjäsen blir historisk, skrattar Sofia Andersson när vi träffas i den lokal där Teater Soja nu håller till.

Jagslår mig ner i det välbekanta köket i lokalen på Rådhusgatan. Där jag själv sprungit runt många gånger i samband med konserterna för Almamia Lilla Scenen. Konstaterar att det är trevligt att kulturen fortsätter att blomma på den lilla intima scenen. Även om Teater Soja uppför de flesta av sina uppsättningar på större scener, som till exempel Sundsvalls Teater, där den nya föreställningen kommer att gå.

Sundsvallsbor 3.0

Sofia Andersson, Jan Boholm och Malin Berglund berättar entusiastiskt om det nya projektet, Sundsvallsbor 3.0. En sorts fortsättning på Spelet om Stenstan och Sagerfeldts i Sundsvall. Jan visar upp det 90 sidor tunga manuset som nyligen blivit omskrivet. Säkert kommer det fler korrigeringar på väg fram till premiären. Förslaget med en skyskrapa på Stora torget till exempel, var en händelse som gjorde att det blev en ny version av manuset.

I Sundsvallsbor 3.0 tar Teater Soja oss in i dagens Sundsvall och in i framtiden.

Otroligt mycket jobb

Men ni var tveksamma till om det skulle bli en fortsättning?

– Det är så otroligt mycket jobb. Inte bara att skriva, vilket vi tycker är kul, utan att sätta upp det, få ihop en ensemble, söka pengar, med

mera, förklarar Sofia Andersson.

– Det är också psykiskt påfrestande, för om vi ska få de skådisar vi vill ha måste vi skriva kontrakt med dem långt innan vi har pengar, säger Jan Boholm. Den här gången har vi valt att samla en

ensemble med största delen professionella skådespelare.

Hur har ni jobbat fram materialet till den nya föreställningen?

– Vi har gjort intervjuer med många människor som vi tänkte att de nog har många

idéer om Sundsvall i dag och i framtiden. Det har vi gjort för att få lite mer kött på benen och inspiration, berättar Jan.

Tar upp aktuella frågor

Vad är essensen i historien då?
– Vi vill att folk ska börja

reflektera över vart vi ska gå och hur vi ska gå. Vi ger inga lösningar, utan vi tar upp frågor som är aktuella. Drömmen och visionen är att när man går ut från föreställningen ska man bära med sig en vilja att ta del i att forma framtiden, säger Jan Boholm.

Ni regisserar själva den här gången?

– Ja, det är ju Jan och jag som skriver pjäsen och vi är så invälda i historien och vet var vi vill landa, förklarar Sofia. Vi har redan regibilder i huvudet.

Hur länge kommer ni att spela föreställningen?

– Det blir 25 föreställningar från den 24 september till den 23 oktober, säger Malin Berglund som är producent på Teater Soja. Hon berättar också om hur de jobbar med till exempel sociala medier för att sprida information om föreställningen. Hennes uppgift är bland annat att se till så att det finns bra reklammaterial på turistbyrån och andra platser. Affischen för Sundsvallsbor 3.0 består av porträtt på 60 sundsvallsbor, kända och mindre kända.

– Vi tänker att folk ska stanna till och titta på affischen och fundera "känner jag igen någon?"

– Så har vi ju intervjuat ett 30-tal personer för att få material till pjäsen, inflikar Jan Boholm. Vi hoppas naturligtvis att de ska berätta om den för vänner och bekanta.

Handlingen då? Jo, en brokig skara Sundsvallsbor har fått i uppdrag att ta fram visionära idéer för Sundsvall inför 400-årsjubileet 2021. Det blir bråk, det blir skratt och det slutar i ... Ja, det får vi se på premiären!

Ensemble och produktionsteam för pjäsen "Sundsvallsbor 3.0". Bakre raden (stående): Kim Tjernström, Jan Boholm, Malin Berglund, Tony Könberg, Camilla Lundgren, Sofia Andersson, Cindy Melin, Ann Jerbo, Ellen Hennig. Främre raden (sittande): Jonas Jonsson, Anders Obrström, Elin Kristofferson, Ina Nyholm, Saron Abraham. Foto: Kerstin Stickler

”När man börjat läsa ville man inte sluta ...”

Sofia Bugges Sigill, årets lokala roman-succé!

Författaren deltar i Bokfestivalen i Akademibokhandeln
Vängåvan och signerar sina böcker torsdag 8 sept. 11:30-13:30

DESIGN
SUNDSVATT

Chrissie och Linde, Christine Persson och Linde Jonsson som framträder i föreställningen om Ingeborg Nyberg och i barnvandringen "I mytiska väsens tecken".

De gestaltar musik och mytiska väsen

Från 50-talsidolen Ingeborg Nyberg till mytiska väsen i och runt Stadshuset, det är Lindes & Chrisses repertoar under Stenstansdagarna.

Christine Persson och Linde Jonsson har sjungit tillsammans i kör i snart 14 år. Kören var Sundsvalls flickkör, som då leddes av Elisabeth Modén Hallgren. Efter det tog Lindes mamma Heidi över kören.

Julen 2014 blev startskottet för Lindes och Chrisses samarbete. Vid en konferens på Söråkers Herrgård för Västernorrlands alla Folketshusföreningar framträdde de med ett eget spex som blev succé. De hittade på två karaktärer som heter Tycko och Sara-Lisa som skulle åka till Amerika.

– Vi vävde ihop Söråkers Herrgårds historia med den svenska historien om emigranterna, berättar Linde.

– Det kryddade vi med lokala visor från Medelpad om sågverken och annat med lokal anknytning, tillägger Chrissie.

Det var första gången de två kompisarna framträdde som Sara-Lisa och Tycko. Efter det har de fått flera uppdrag som håller liv i de båda udda karaktärerna. De har även skrivit flera andra föreställningar sen dess, bland annat om Kai Gullmar och Hjärdis Schymberg. Deras mix av sång, teater och lokal historia har blivit mycket uppskattad.

Spännande person att gestalta
Under Stenstansdagarna kommer de att framträda med en föreställning kring Ingeborg Nyberg. Väldigt känt sängerska och skådespelare från Sundsvall som fyller 76 år.

Båda tyckte att det var en spännande person att gestalta. För att få en bra vinkel på det hela ringde Linde upp Ingeborg Nyberg, som sedan 1986 bor i Myresjö i Jönköpings län. Det blev ett två timmar långt samtal som handlade om hennes repertoar, viktigaste minnen från karriären och livet.

– Resultatet blev helt enkelt en föreställning där vi berättar hennes historia, säger Chrissie. Allt det hon ville förmedla till publiken och med hennes sånger.

Föreställningen om Ingeborg Nyberg och hennes sånger har de båda sångfågarna gjort en gång tidigare, i programsalen i Stenstan Visitor Center.

– Fem minuter innan föreställningen skulle börja var det lång kö ut genom hela Visitor Center, berättar Chrissie. Vi insåg att alla inte skulle få plats, så vi flyttade in i Orangeriet.

– Det är ju inte bästa stället för en konsert, på grund av att det är svårt att nå fram till hela publiken i lokalen.

Men det var fantastiskt att det var sådant intresse.

De berättar också att många stannade efteråt och ville prata om Ingeborg Nyberg. De visade bilder på henne, var hon bott etc.

På lördag under Stenstansdagarna är det alltså dags igen för föreställningen om Ingeborg Nyberg. Men dessutom kommer Linde & Chrissie att ha en rundvandring för barn kallad "I mytiska väsens tecken". Den vandringen går i och runt Stadshuset, till exempel i fångelsecellerna och stadsparken. En spännande vandring med många överraskningar som de kört varje tisdag under hela sommaren. Naturligtvis blir det sånginslag även här.

Läs mer på www.facebook.com/lindeochchrissie

KNAUST 125 ÅR

Välkommen till en underbar kväll på Hótel Knaust!

Edward Blom gästar oss och det bjuds på god mat, kulturhistoria och härlig musik.

Fredag 7/10 kl. 19.00. 795 kr/person exkl. dryck.
Information och bokning tel. 060-608 00 00.

#knaustjubileum • elite.se/sundsvall

ELITE HOTEL KNAUST
SUNDSVALL

1800-talshögmässa i Sundsvalls Gustav Adolfs kyrka

**LÖRDAG 10/9
KL. 11.00**

Känn historiens vingslag från förr i en gudstjänst från 1800-talet. Högmässa i Sundsvalls Gustav Adolfs kyrka, enligt 1894 års ordning. Otto Ratz, orgel och Fredrik Eriksson, sång. Präster Göran Lundstedt och Stefan Andersson.

Efter högmässan erbjuds guidning och du kan lyssna till historien och kulturminnena kring kyrkan. I Kyrkans hus café serveras kaffe, hamburgare och strömmingsmacka. Musik med Otto Ratz och Fredrik Eriksson.

Svenska kyrkan
SUNDSVALLS FÖRSAMLING

Köp lampojan som inte luktar, hos oss!

Storg 9 Sundsvall • 060-61 54 00
www.ljusexperten.se Mån-fre-10-18, Lör 10-14

LjusExperten
RÄTT LJUS FÖR DITT HEM | WWW.LJUSEXPERTEN.SE

Mörka kvällar med mysfaktor på altanen eller i stugan...

Stor sortering

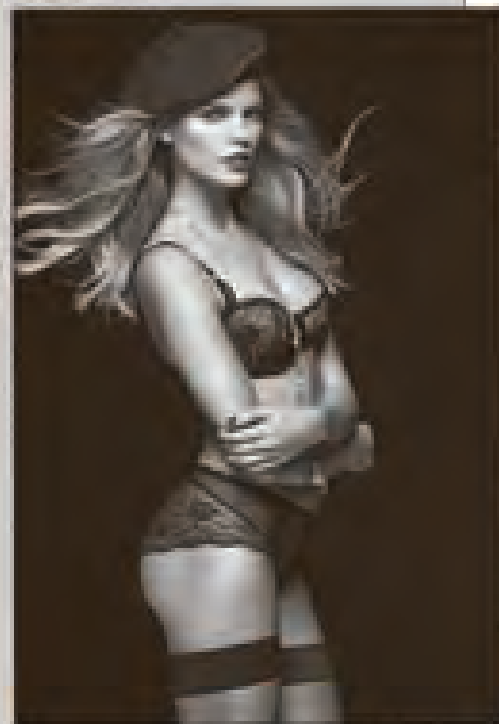
FOTOGENLAMPOR

Svensktillverkade från Karlskrona Lampfabrik. Vi har RESERVDELAR & GLASKUPOR.

Underklädesmodet

- nu och då

Kom in till
Sköna Under
så hjälper vi dig
att hitta rätt
storlek och modell
som passar dig!

**Storgatan 16
Stenstan Sundsvall**

Storgatan 33 Centrum för det brusande stadslivet

Kvarteret Vinsten har länge varit i centrum för det brusande stadslivet, med sitt läge vid Storgatan, Storbron och strax nedanför kyrkan. Storbron var länge den pulsåder som förband stadskärnan med Norrmalm och var även utgångspunkten för landsvägen mot Härnösand.

På tomten vid den då kullerstensbelagda Storgatan fanns tidigare ett litet trähus. Det lades dock i aska vid en brand den 2 juni 1878. Ägare var Fredrik Wilhelm Hellbergsom nu helt plötsligt stod utan arbetslokal. Han var en man med en udda yrkeskombination, han var fotograf och bagare.

En provisorisk ateljé byggdes snabbt. Tre år senare (1881) uppfördes i hörnet Storgatan-Skolhusallén ett av de första stenhusen i centrala Sundsvall. Ett fyra våningars hus med Hellbergs ateljé i den översta våningen.

Stora fönster mot norr

Stora perspektivfönster mot norr gav det ljus som behövdes för den fotografiska verksamheten. Med all säkerhet placerades det nödvändiga ljusinsläppet mot norr för att fotograferandet inte skulle försvåras av direkt solljus med skarpa skuggor som följd.

Hellbergs fotoateljé över-

togs senare av en av Sundsvalls första kvinnliga fotografer, Carolina Olsson. Strax före sekelskiftet tog en annan kvinnlig fotograf över, nämligen Maria Kihlbaum.

Telefonväxel, ölkafé och kruthandel
Huset på Storgatan 33 har även innehållit en av stans första telefonväxlar. Det var Bellbolaget som den 1 september 1881 öppnade en telefonväxel i huset. För övrigt den växel som tog emot larmet om den eldsvåda som startade stadsbranden sommaren 1888.

Här har även varit slöjdskola för gossar, ölkafé, skrädderi, kruthandel och konditori (i anslutning till Hellbergs bageri). På den här adressen bodde också på sin tid författaren Lars Ahlin, välbekant för sina skildringar av livet i sågverksdistrikten.

Den nuvarande fastigheten på Storgatan 33 byggdes i slutet av 40-talet av Nobelstiftelsen och invigdes 1949.

Så här såg det Hellbergska huset ut före branden. Då var adressen Storgatan 37, nu Storgatan 33.

Vattenpolo i Badhusparken

Badhusparken, mellan Norrporten Arena och Selångersån, har sitt namn av att där låg fram till 1909 ett badhus. Eller vattenkuranstalt som det då kallades.

Den här bilden på en vat-

tenpolomatch är från mitten av 1920-talet. Då användes platsen för simtävlingar och vattenpolo.

Hoppornet till vänster i bild visar att det även handlade om tävlingar i simhopp.

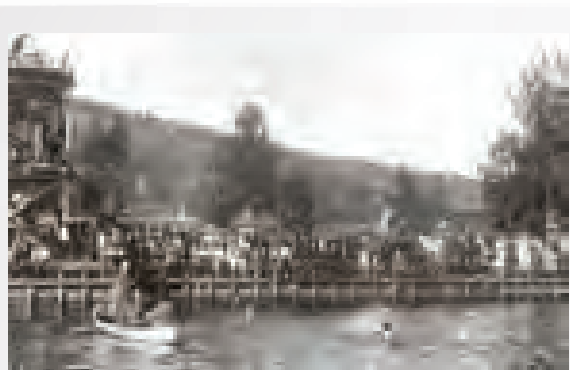

Foto: Sundsvalls Tidnings arkiv

Från nästa sommar ska både Aron och Ecce rulla genom Sundsvall med guider som berättar spännande delar av Sundsvalls historia.

Snart rullar två historiska brandbilar i Sundsvall

Föreningen Sundsvalls brandkår (FSB) har runt 40 medlemmar. Men det är ingen nördig förening som bara grottar ned sig i brandkårshistoria och gammal teknik. Den här föreningen jobbar aktivt för att göra Sundsvalls stenstad intressant för både turister och orsbor. Viktigaste inslaget under sommar-månaderna är den gamla brandbilen "Aron" från 1935. Nu har den fått sällskap av "Ecce" från 1937, båda av märket Volvo. Den senare inköpt från Volvomuseet i Göteborg.

I spetsen för föreningen står välkände brandmannen och entreprenören Tommy Jansson. Han har själv rattat de flesta turerna i stan när brandbilen kört runt och guidat unga och äldre.

Två brandbilar, hur ska du klara det Tommy Jansson?

– Det kommer att gå bra eftersom vi har så många duktiga medlemmar i föreningen. Vi kommer att organisera så att fler medlemmar kan vara guider. Vi har redan 2-3 tjejer som provat på att guida i sommar. Dessutom har vi ett tiotal gubbar som kan köra.

Hur mår "Ecce", den nyinköpta brandbilen?

– Den har ju stått på museum tio år så den måste vi få

igång med varlig hand. Visserligen körde de in den i museet då, men det krävs en försiktig start när vi ska köra igång den. Vi räknar med att den måste gå igenom ordentligt och vissa saker kanske måste åtgärdas.

– Dessutom måste vi försöka få tag på ett garage. Aron har vi under tak, tack vare Östlunds Åkeri, men vi behöver ett hem även åt Ecce. Just nu står Ecce på Lastbilsbolaget för färdigställande.

Hoppas på näringslivets hjälp
Det kostar förstås en slant med renovering och drift, klarar föreningen det?

– Vi hoppas att näringslivet kan ställa upplite grand så att vi får in pengar till detta. I första hand genom

att köpa den nya filmen om Sundsvallsbranden, som nu har de tre avsnitten både på svenska och engelska. Eller köpa presentkort för brandbilsturer och bjuda anställda och gäster.

– Dessutom har vi ett bord med böcker och skrifter på Stenstan Visitor Center som bidrar till inkomsterna, och naturligtvis brandbilsturer. För barnfamiljernas skull ligger ju biljettpriiset ganska lågt, men lite inkomster blir det ju.

Vi är ju också en öppen förening som inbjuder alla intresserade att vara med.

Hur har det rullat på i sommar då?

– Det har rullat på riktigt bra. Vi kör ju varje lördag och då brukar det vara fullt

på de flesta turerna, om bara vädret är bra. Men i sommar har vi även kört onsdagar, då har det faktiskt blivit många extraturer.

– Jag ser fram emot nästa år, med två bilar i rullning. Då betyder det att vi lättare även kan ställa upp på andra evenemang. Som företags- och föreningsarrangemang. I sommar har vi också kört både på Selångers marknad, Svartviksdagarna och ett par andra evenemang.

Planer för framtiden?

– Ja, Sundsvall fyller ju 400 år 2021. Det är bara fem år dit. Då hoppas vi att vårt arbete med bland annat brandbilarna och kanske ett brandmuseum är en viktig del av Sundsvalls varumärke.

Fotnot: Om någon undrar över namnen på bilarna så är det bara att kolla nummerplåtarna. Läs mer om brandkårsföreningen på brandhistoria.nu.

– Jag vill ta barnen och ungdomarna in i en ny värld, samtidigt vill jag att de ska skapa någonting tillsammans. Det säger Wejdan Derky, kurdisk konstnär från Syrien. Under Stenstansdagarna håller hon måleriworkshop, eller Torget workshop, som hon kallar det. För att betona att man håller till på scenen på Stora torget.

Wejdan Derky:

”Konsten öppnar
en ny värld
för de unga”

Wejdan Derky, konstpedagog och konstnär med ett stort antal utställningar i flera arabländer, samt i Polen, Tjeckien och Sverige.

Wejdan Derky är konstpedagog anställd av Sundsvalls kommun på Sundsvalls museum/Kultur & Fritid och utbildad i Damaskus till konstnär och var lärare på konsthögskolan. Under Stenstansdagarna arrangerar hon fyra måleriworkshops. Två tillfällen blir det på fredag under skolornas dag, och ytterligare två på lördag.

Workshop med små barn

– Först ska jag ha en workshop med små barn, från tre år och uppåt. De kommer att få ballonger med färg som ska kastas på en vit duk och skapa ett abstrakt konstverk, förklarar Wejdan Derky.

– Jag vill fånga känslan och ögonblicket när barnen ser vad de kan göra själva. Det blir många färgfläckar på duken och allt blir en helhet. Det är ett sätt att sätta deras fantasi i rörelse.

Under lördag blir det även en workshop med ungdomar från 13 år och uppåt på temat ”Vill du överraska dig själv?”

– Jag vill ta dem med in i konstens värld. De blir alltid glada och överraskade när de ser vad de själva kan göra och vad de kan göra tillsammans.

– Många är blyga, medan andra är vana att ta plats. I det här sammanhanget hamnar alla på samma nivå och har samma förutsättningar. I kontakt med jämnåriga kan de lära känna andra och lära känna sig själva och få ett starkt självförtroende, betonar Wejdan Derky.

– Så fort barnen och ungdomarna tar en pensel i handen visar de sin kreativitet. Det tar dem också in i fantasins värld.

Kvinnohistoriskt Kafé

Förutom måleriworkshops så medverkar också Wejdan

Derky på Kvinnohistoriskt Kafé i Café Dahné i Kulturmagasinet. Wejdan Derky har en gedigen utbildning och erfarenhet som konstnär, lärare och grafisk designer i mellanöstern.

Sedan hon flyttade till Sundsvall 2006 har hon fortsatt att utveckla sina konstnärliga och pedagogiska talanger.

Landstingets konsttidning Volym skriver bland annat ”På ett alldeles eget aktivistiskt sätt har konstnären Wejdan Derky på bara några år hunnit ta plats i den västernorrländska kulturvärlden.” Hon fick 2014 Iris stipendium för fortsatta konststudier och 2013 NBV:s Mittsveriges Kulturstipendium.

Du hittar Wejdan Derky på <http://www.facebook.com/wejdan.derky>

FREDAG 9 & LÖRDAG 10 SEPTEMBER
BESÖK OSS UNDER STENSTANSDAGARNA

STENSTAN VISITOR CENTER

NÅGRA AV VÅRA AKTIVITETER

FREDAG & LÖRDAG 12.00

HOTELL KNAUST FYLLER 125 ÅR!

Nils Johan Tjärnlund föreläser om Hotell Knausts intressanta historia och visar bilder från den kommande jubileumsboken.

FREDAG 17.00 · LÖRDAG 17.00

EN VANDRING I BRANDENS SPÅR SVENÅKE BOSTRÖM

Författaren av boken ”Den tändande gnistan”, Svenåke Boström, tar oss med på en spännande vandring i brandens spår. Från platsen där branden startade följer vi det dramatiska förloppet ner genom staden.

Få ut mer av vandringen!

Avsluta vandringen med en tvårätters middag i Spegelsalen på Hotell Knaust. **Obs! Endast Fredag.**

Vandringen tar cirka 1 timme och 15 minuter. 50 kr/person
Vandring och tvårätters middag 245 kr/person.
Bokning av biljetter sker på www.stenstanvisitorcenter.se

LÖRDAG 10.30

INGEBORG NYBERG ARTIST PÅ 50-TALET

Dramatiserat berättande om skådespelerskan Ingeborg Nyberg. Christine Persson och Linde Jonsson sjunger och berättar.

LÖRDAG 14.00

VEM VAR SOFIA BUGGE

Hör författaren Svenåke Boström berätta om arbetet med boken Sofia Bugges Sigill, en spännande historia som börjar året efter den stora stadsbranden 1888.

Lördag 13.00 & 15.00

STADSHUSVANDRING MED MYTISKA VÄSEN

Vågar du följa med Vita frun på en mytisk vandring kring stadshuset och in i arrestcellerna? Dramatiserad vandring för barn i alla åldrar.

LÖRDAG 11.00 & 12.30

GUIDAD TUR I ARRESTCELLERNA

Följ med djupt in i Stadshuset och arrestcellerna och hör guiderna berätta om husets spännande historia.

Bokning av biljetter sker på www.stenstanvisitorcenter.se
Pris 40 kr vuxen och 20 kr barn. Barn upp till 12 år.

DESSUTOM:

Barnaktiviteter i Stenstan Visitor Center.
Fredag 14.00-18.00 och lördag 10.00-16.00
Takvandring - Se Stenstan från ovan
Lördag 11.00, 13.00 och 15.00.

Begränsat antal biljetter kan hämtas kostnadsfritt (där ej pris angivits) i reception från 3 september till samtliga ovanstående event. Först till kvarn.

LÄS MER PÅ WEBBEN

Mer info hittar du på vår hemsida:
stenstanvisitorcenter.se

STENSTAN
VISITOR CENTER

I Sundsvall fanns norra Europas längsta spårvagn, vagn 55 som kallades "Fröken". Den var nästan 18 meter lång. De sex spårvagnarna från Skönviksbanan såldes vid spårvägsnedläggningen 1952 till LKAB i Kiruna. Bilden tagen vid ändstationen i Esplanaden, augusti 1952. Foto: Lennart Welander

Spårvägsboken, Hans Anders Kempe och Kjell Palén

Många olyckor under spårvägens sista år

Boken om Sundsvalls spårvägar har varit på gång under en tid.

– På 40-talet var det ett antal spårvagnsentusiaster som var här och fotograferade spårvagnarna berättar Hans-Anders Kempe, som tillsammans med Kjell Palén skriver boken, vilket innebär att vi fått tillgång till en mängd intressanta bilder, så det blir ett spännande tillskott i boken. Det blir en grannliga uppgift att välja bilder, säger Hans-Anders.

San Francisco-känsla

Kartor som visar de olika spårvägslinjerna kommer att bli en del av innehållet i boken.

Intressant är att det fanns planer på fler linjer, som aldrig blev förverkligade.

– Bland annat planerades en linje västerut, Storgatan bort mot Åkroken. En annan

planerad linje var från Vänngåvan upp mot Köpmangatan, Skolhusallén och vidare upp mot Nygatan och tänktes sluta ungefär vid Södermalms-skolan. Det var nästan lite San Francisco-känsla över den linjen, skratrar Hans-Anders.

Han berättar också att boken kommer att beröra förhistorien.

– Det fanns tidiga planer redan på 1880-talet att anlägga elektrisk spårväg i Sundsvall.

Då tänkte man anlägga en spårväg från västra stadsdelarna och österut ut mot Skönsmon. Redan i slutet av 1800-talet fanns också planerna på Skönviksbanan längs Alnölandet.

Kollisioner mellan bil och spårvagn

En del dramatiska händelser finns naturligtvis att rappor-

tera om, som den svåra olyckan 1949 vid Tunadal, då en person omkom och flera blev skadade.

– Det var ju olyckor då och då och under spårvägens sista år, alltså i slutet av 40 och början av 50-talet blev det mer och mer vanligt med kollisioner mellan bil och spårvagn.

"Hjulmarknad" i Stockholm i november

Sista helgen i november är det en stor "Hjulmarknad" i Stockholm för teknikintresserade av bland annat spårvagnar och järnväg. Till dess hoppas spårvägsentusiasterna Kempe och Palén att boken ska vara ute på marknaden. Då kan boken dessutom finnas tillgänglig lagom till julhandeln i Sundsvall.

Boken kommer att ges ut av Trafiknostalgiska förlaget i Stockholm.

Anders Öhrns manifest

– När jag 1990 kom till Sundsvall som chef för Teater Västernorrland blev jag genast fascinerad av den mångfasetterade lokalhistorien. Det berättar Anders Öhrn om upprinnelsen till den bok han jobbat med några år och som kommer ut senare i höst.

Historieintresset började med Vildhussen.

– Det var något speciellt med Vildhussen, förklarar Anders Öhrn. Det blev den första stora satsningen som jag drev igenom på teatern. Med spelplats på en vridbar scen nära Döda fallet.

– Nästa sak jag stötte på var när jag fick uppdrag åt basketklubben Dragons. Varför hette vi Dragons och vad var historien bakom drakarna i Sundsvall? Då väcktes historieintresset riktigt på allvar och jag började läsa allt jag kom över. Insåg att det här var en källa till kunskap som egentligen saknade botten.

– Det tredje var när jag av en tillfällighet på idrottsgalan hamnade bredvid Camilla Boström Wikner (numera Camilla Jackson). På något sätt kom vi in på lokalhistoria och hade en lång och givande diskussion där vid middagsbordet. Den fortsatte sedan vid baren och när vi skiljdes sa jag, "Det här borde man skriva en bok om".

– Egentligen var det då jag bestämde mig. Det här måste bli en bok, säger Anders Öhrn.

Manifestet Sundsvall

Han ägnade sedan drygt tio år att samla material innan han för omkring 6 år sedan började skriva på sitt manifest. För det är det boken kommer att heta Manifestet Sundsvall. En bok som vimlar av kända och okända personer och spännande och intressanta historier och levnadsöden.

Anders Öhrn kommer ur-

sprungligen från Stockholm där han startade och ledde en teater, för att sedan flytta till Falun som teaterchef och därefter till Sundsvall och Teater Västernorrland.

– Det är kul att komma hit

som utbölning från Stockholm och se att här finns minst lika intressanta historiska händelser som när regalskeppet Wasa sjönk eller borgen Tre kronor brann, avslutar Anders Öhrn.

Anders Öhrn har ägnat 15 år åt att samla material och skriva den bok som kommer ut senare i höst.

TACK!

Stort tack till alla föreningar, företag, annonsörer och enskilda personer som bidrar till genomförandet av Stenstansdagarna 2016!

Sundsvalls kommun

Sponsorer: Castellum, IN-gallerian, Herbanist, Mittmedia och Stenstan Sundsvall

STENSTANS DAGARNA
SUNDSVALL

Den här takdekorationen i trappen till Esplanaden 4 har en vacker mellanblå färg. Nu ska bara armaturen tillbaka på plats.

Återskapad takmålning på Esplanaden 4. Längst ner i bild syns en bit av originalmålningen.

Trappvandring, Anders Björklund, BW Måleri AB

Trapphusen – dolda konstverk

Stenstansdagarna är dagarna då de ståtliga husen i Stenstan kommer i fokus på ett speciellt sätt, med sina tinnar och torn och vackra fasadmålningar och andra utsmyckningar. Trapphusen är en del av detta, som till vardags är dolt bakom stängda dörrar. Men för andra året i rad öppnas nu flera vackra trapphus för besökarna på Stenstansdagarna.

Företaget BW Måleri AB har sedan 2010 arbetat med att renovera trapphus och andra interiörer i husen i Stenstan. Ett arbete där man tar fram de ursprungliga de-

korationerna och målningarna i trapphusen.

På lördagen bjuder man in allmänheten till en visning av tre av de trapphus där man återskapat de ursprungliga dekorationerna och färgerna.

– Det är ett mycket tidskrävande arbete, att skrapa sig fram genom flera lager av färg till det ursprungliga, säger målarmästare Anders Björklund på BW Måleri. Oftast lyckas det, men det går inte alltid att få fram det som ligger längst ner.

– Vi gör alltid detta i dialog med en byggnadsantikvarie för att få absolut bästa re-

sultat. Självklart har vi även diskussioner med fastighetsägaren under arbetets gång.

Han berättar också att alla jobb av den här typen delvis finansieras av länsstyrelsen. Det är en förutsättning eftersom det är så tidskrävande och blir för kostsamt för de flesta fastighetsägare.

Att just BW Måleri tagit sig an dessa grannliga uppdrag beror på ett stort intresse hos de anställda på företaget.

– Jag har länge haft ett starkt intresse för byggnaderna i Stenstan och överhuvudtaget för restaurering av

gamla interiörer, förklarar Anders Björklund. Vi har även en medarbetare som jobbat med gamle målarmästaren Lars Erik Sjögren. Själv har jag bland annat varit på utbildning i Piteå, när det gäller att arbeta fram originalmålningar av det slag som finns i stenstanshusen.

På lördag under Stenstansdagarna tar Anders Björklund med sig en grupp och visar de vackra trapphusen på Kyrkogatan 7, en fastighet vid Ny-torget, samt ytterligare något trapphus som nyligen återställts till sin ursprungliga glans.

Prova på smide

Prova på att smida en egen klädkrok, ett dekorativt hjärta, eller kanske bara en spik. Två timmar på fredag och tre på lördag finns en riktig smedja på Stora torget. Där kan du gratis prova på smide.

Så här fina hängsmycken kan man få lära sig smida hos finsmederna från Husum.

Smederna Tove Samuelsson och Bert Hagström är båda från Husum. Men under Stenstansdagarna finns de i Sundsvall för att lära ut och demonstrera sitt hantverk.

Bert har 25 års erfarenhet i yrket, medan Tove började för fem år sedan. Förutom smide har Tove en biodling med försäljning av honung och bivaxsalvor.

Bert Hagström demonstrerar finsmide för några besökare vid Stenstansdagarna förra året.

Bert Hagström har ärvt hantverkstraditionen som smed från sin farfar och sonen Roger för traditionen vidare. Bert och Tove arrangerar

också aktiviteter för besöksgrupper i sin smedja, samt kurser för de som vill fördjupa sig lite mer i smideskonsten.

1840 — 176 — 2016
år

Vängåfvans Bokhandel

Rekommenderas värdsamt

Vår stråfvän skall fortsatt blifva att genom redbart och oförtrutet arbete förse allmänheten med förtrefliga skrifter och tillika pappersvaror och vinna samma förtroende som våra företrädare åtnjutit under alla verksamhetsår alltsedan tillblifvelsen anno 1840.

Högaktningfullt,
Lennart Bergström, Eder bokhandlare

Lokal: Storgatan 22, kvarteret Olympen vid Vängåfvän

SUNDSVALLSBOR 3.0

Sundsvalls Teater 24 september - 23 oktober
Biljetter: Entré Sundsvall Tel: 060-15 54 00

Söpa, smide.com

Butiken för Dig med stl. 42-56.
Välkommen till oss!

Kyrkogatan 24
Telefon 060-12 11 10
Måndag-fredag 10-18
Lördag 10-16

nana's
BUTIK 42-56

Mäklarhuset

SVERIGES NÖJDASTE KUNDER ÅTTA ÅR I RAD
ENLIGT SVENSKT KVALITETSINDEX

Vi på Mäklarhuset är väldigt glada över att vi för åttonde året i rad har Sveriges nöjdaste kunder enligt Svenskt kvalitetsindex.

Vill du också bli en av Mäklarhusets nöjda kunder tveka inte att kontakta oss. Vi förmedlar även storhus och har utbildade storhusmäklare.

MÄKLARHUSET ESPLANADEN 9, 852 31 SUNDSVALL

TEL: 060-15 15 40

VI SAMARBETAR MED VILLAÄGARNÄ I SUNDSVALL